

กลยุทธ์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ในการวางแผนพัฒนาเมือง กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าม่วง
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
Strategies for Strengthening Local Communities through
Participatory Urban Development Planning: A Case Study of
Tha Muang Subdistrict Municipality, Selaphum District,
Roi Et Province, Thailand

วัญชนก อัมภา

อาจารย์

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

Khwanchanok Ampha

Lecturer

Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University,
Roi Et, 45120

*Email : khwanchanok_ampha@reru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่นของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงโครงสร้างที่อธิบายพฤติกรรมของการวางแผนพัฒนาเมืองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และเพื่อเสนอแนะกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น การวิจัยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 403 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเมืองทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง ได้แก่ องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลองเชิงโครงสร้างพบว่า องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างไรก็ตาม กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง ไม่ทราบสิทธิและเสรีภาพของตนในการแสดงความคิดเห็นตามกฎหมาย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาเมืองจากหน่วยงานภาครัฐยังมีน้อย และโครงการพัฒนาเมืองที่มีการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วนยังมีจำนวนไม่มาก กลยุทธ์ที่เหมาะสม คือ การออกแบบกระบวนการหรือขั้นตอนที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน การจัดเวทีสาธารณะและช่องทางสื่อสารระหว่างภาครัฐและประชาชนเพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายและชุมชนคนรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อน

กระบวนการพัฒนาเมือง อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมืองของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน; การวางแผนพัฒนาเมือง; แบบจำลองเชิงโครงสร้าง; ชุมชนเข้มแข็ง; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to examine the factors influencing public participation in local urban development planning in Tha Muang Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province; to develop a structural equation model explaining participatory urban development planning behavior at the local level; and to propose appropriate strategies for strengthening citizen engagement in local urban development planning. Quantitative data were collected using questionnaires from 403 respondents, while qualitative data were gathered through in-depth interviews with stakeholders from the public sector and citizen groups involved in urban development. The findings revealed that the factors influencing public participation in urban development planning were local administrative organizations, the urban development participation process, and community strength. The structural equation model showed that local administrative organizations influenced the urban development participation process, which in turn contributed to community strength. However, the local urban development participation process was not sufficiently effective. Key obstacles included limited public understanding of participatory processes, lack of awareness of legal rights and freedoms to express opinions, limited access to urban development information from government agencies, and a small number of multi-sectoral urban development projects. Appropriate strategies include designing participatory processes that support citizen engagement at all stages, establishing public forums and communication channels between government agencies and citizens to enable continuous monitoring of government performance, and building networks and youth communities to drive urban development. These strategies can strengthen local communities through participatory urban development planning in Tha Muang Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province.

Keywords: public participation; urban development planning; structural equation modeling; community strength; local administrative organization

Received: May 13, 2026; **Revised:** September 10, 2026; **Accepted:** September 15, 2026

1. บทนำ

ปัจจุบันการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจให้กับภาคประชาชน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ประกาศใช้ ส่งผลให้องค์กรในท้องถิ่นได้เริ่มมีบทบาทในการบริหารจัดการพื้นที่ในความรับผิดชอบของตนเองมากขึ้น ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงหมายถึงกระบวนการที่รัฐส่วนกลางถ่ายโอน

อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร และการตัดสินใจบางประการไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้อย่างอิสระและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น โดยยังคงอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและการกำกับดูแลของรัฐ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2017) ประชาชนในท้องถิ่นได้อำนาจจากส่วนกลางได้แสดงออกทางความคิดเห็น แสดงออกซึ่งปัญหาต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Public Participation) จึงถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากรภายในชุมชนของตนเอง ซึ่งมีผลกระทบต่องานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยประชาชนเองจะเป็นผู้ร่วมให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา แนะนำ วางแผน ปฏิบัติ และควบคุมโดยตรงจากตัวของประชาชนเอง ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือประชาชนได้แบ่งปันข้อมูลร่วมกัน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติและนำความคิดเห็นเหล่านี้ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย การตัดสินใจของภาครัฐ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการสื่อสารแบบระบบเปิดที่เป็นการสื่อสารแบบสองทางตามวิธีการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552ก) ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 78 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 1997, มาตรา 76, 78) ที่ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นครั้งแรก และในหมวด 9 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีอำนาจหน้าที่เป็นของตนเอง (วุฒิสภา, 2547) ส่งผลให้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศชาติมีความเข้มแข็งมากขึ้น ประชาชนเรียนรู้การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ โดยสันติวิธีเรื่อยมา ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาเมืองและชุมชน มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนในหน่วยงานระดับท้องถิ่น ตามบริบทแวดล้อมขององค์กรนั้น ๆ จนกระทั่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งภาครัฐยังคงยืนยันยึดในเจตนารมณ์ดั้งเดิมในเรื่องการส่งเสริมให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำโครงการและการบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการร่วมคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาในพื้นที่ของตนเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการผังเมือง พุทธศักราช 2562 มาตรา 9 ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ในการวางแผนและจัดทำผังเมือง ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการกระจายอำนาจในการวางแผนและจัดทำผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน (พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562, 2019) การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นการให้อำนาจประชาชน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และอยู่ภายใต้พื้นฐานของความเชื่อที่ว่า ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจจัดทำโครงการ ต้องมีสิทธิเสรีภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้วยเช่นกัน (Atlee, 2008) จากข้อกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้โครงการพัฒนาเมืองในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดจำเป็นต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตลอดทุกช่วงของการดำเนินโครงการ ในขณะที่โครงการพัฒนาเมืองที่อยู่ในระดับท้องถิ่นหรืออยู่ภายใต้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่เห็นศักยภาพของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองดังเช่นโครงการพัฒนาเมืองในระดับจังหวัด หรือระดับอำเภอ ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นเองยังไม่มีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง อันเกิดจากการพัฒนาศักยภาพภายใน การเรียนรู้ร่วมกัน ความร่วมมือกันของภาคประชาชนในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้

ถึงแม้ว่าการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาเมืองหลายแห่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะกลไกสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลแล้วก็ตาม ระดับและประสิทธิภาพของการมี

ส่วนร่วมไม่ได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความตั้งใจของประชาชนเพียงอย่างเดียวแต่ยังขึ้นอยู่กับโครงสร้างอำนาจ (Power Structure) ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน หากโครงสร้างอำนาจมีลักษณะรวมศูนย์หรือกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้มีอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชนมักเป็นเพียงการรับฟังความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ (Tokenism) มากกว่าการมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนได้รับโอกาสในการรับรู้ข้อมูล เข้าร่วมประชุม หรือแสดงความคิดเห็น แต่ความคิดเห็นดังกล่าวไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างแท้จริง (Arnstein, 1969) ซึ่งยังไม่สามารถส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็งจากกระบวนการมีส่วนร่วมได้เช่นกัน ดังนั้นหากโครงสร้างอำนาจเปิดกว้าง โปร่งใส และกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม จะเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แต่หากอำนาจถูกผูกขาดอยู่ในกลุ่มผู้มีอำนาจ การมีส่วนร่วมมักเป็นเพียงการสร้างความสะดวกสบายให้กับการตัดสินใจของรัฐมากกว่าการร่วมกำหนดนโยบายอย่างแท้จริง (ศุภาพิชญ์ ศิริพร ณ ราชสีมา, 2026) และจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการวางแผนพัฒนาเมืองที่ส่งผลให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งในระดับเทศบาลที่มีขนาดเล็กยังมีจำนวนน้อย อีกทั้งปัจจุบันเทศบาลตำบลต่าง ๆ ในประเทศไทยซึ่งถือได้ว่าเป็นเทศบาลขนาดเล็ก ยังคงประสบปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังมีส่วนร่วมน้อย จำเป็นต้องหาแนวทางวิธีการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้และตรวจสอบการดำเนินโครงการให้มากขึ้น (ณัฐดนัย ชัยจิตร และ โกศล สอดส่อง, 2025) และการสร้างให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการวางแผนพัฒนาเมือง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยอาศัยประชาชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมขับเคลื่อนด้วยตัวของประชาชนเองที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนพัฒนา ลงมือกระทำและร่วมตรวจสอบผลแห่งการขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการที่ได้ลงมือปฏิบัติร่วมกับภาครัฐ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์และเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของภาคประชาชนอย่างชัดเจน

ในขณะที่ เทศบาลตำบลท่าม่วงเป็นเทศบาลขนาดเล็กแห่งหนึ่งที่ประสบปัญหาการขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน จากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ โดยการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบก่อนและหลังการจัดทำโครงการกิจกรรมให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน และหากมีการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลท่าม่วงเกี่ยวกับการพิจารณาแผนฯ ในปีงบประมาณหน้า เห็นควรต้องมีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลตำบลท่าม่วงเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากคำแนะนำของประชาชนในการปรับปรุงจัดทำแผนในครั้งต่อไป ซึ่งเป็นขั้นตอนการติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินโครงการโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (เทศบาลตำบลท่าม่วง, 2023) ถึงแม้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่ถูกระบุภายใต้ข้อกำหนดว่า ต้องอยู่ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ประชาชนที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจในบริบทของการมีส่วนร่วมของตนเองอย่างถ่องแท้ ดังนั้น ในการศึกษาเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จะเป็นการศึกษาหาคำความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการวางแผนพัฒนาเมืองที่ส่งผลให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยมาจากการสำรวจและสอบถามข้อมูลจากภาคประชาชนและภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง นำไปสู่

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยให้เกิดรูปแบบการวางแผนพัฒนาเมืองที่สร้างความเข้มแข็งจากประชาชนในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- (2) เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ที่อธิบายถึงพฤติกรรมของการวางแผนพัฒนาเมืองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น
- (3) เพื่อเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น

3. บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำไปสู่สมมติฐานในงานวิจัย พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาเมือง โดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการจัดเวทีในการรับฟังความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่คุ้นเคยอยู่บ่อยนั้นตามทฤษฎีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 8 ระดับของ Arnstein (1969) เรียงตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการบิดเบือน (Manipulation) ขั้นตอนการบำบัด (Therapy) ขั้นตอนให้ข้อมูล (Informing) ขั้นตอนปรึกษาหารือ (Consultation) ขั้นตอนซื้อใจ (Placation) ขั้นตอนเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ขั้นตอนแบ่งอำนาจ (Delegated Power) และขั้นตอนการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) ทั้งนี้ ในขั้นตอนการบิดเบือนและขั้นตอนการบำบัด ถือว่าเป็นระดับที่ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ทั้งสิ้น (Nonparticipation) สำหรับขั้นตอนปรึกษาหารือ ขั้นตอนให้ข้อมูล และขั้นตอนซื้อใจถือว่า เป็นระดับที่ภาครัฐให้ประชาชนมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี (Degree of Tokenism) และระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเป็นหุ้นส่วน ขั้นตอนแบ่งอำนาจ ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือ ขั้นตอนการควบคุมโดยประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่พลเมืองมีอำนาจ (Degree of Citizen Power) โดยแนวคิดของสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP²) ได้เสนอว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วิธีการให้ข้อมูล (Inform) การให้คำปรึกษา (Consult) การเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involve) ร่วมแสดงความคิดเห็น (Collaborate) และการให้อำนาจ (Empower) ทั้งนี้ การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเมืองมากยิ่งขึ้น (International Association for Public Participation [IAP²], 2024)

Arnstein (1969) ได้อธิบายว่า ระดับของการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับวิธีการแบ่งปันอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน โครงสร้างอำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดระดับ คุณภาพ และประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากโครงสร้างอำนาจที่มาจากท้องถิ่นที่มีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แต่หากอำนาจถูกผูกขาดอยู่ในกลุ่มผู้มีอำนาจ การมีส่วนร่วมมักเป็นเพียงการสร้างความสะดวกสบายให้กับความคิดเห็นของรัฐมากกว่าการร่วมกำหนดนโยบายอย่างแท้จริง (ศุภาพิชญ์ ศิริพร ณ ราชสีมา, 2026) ดังนั้นสรุปได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง จึงนำไปสู่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 คือ

H1: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration: LA) มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (Participating Process in Urban Development Planning: PU)

นอกจากนี้ มีงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล ช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of Ownership) เพิ่ม ศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาความสามารถในการจัดการปัญหาของชุมชน (กุสุมา เขียวเพกา, 2017; ธรรมพร ตันตรา, 2025) โดยแนวคิดชุมชนเข้มแข็งของ โกวิท พวงงาม (2556) อธิบายว่า ความเข้มแข็งของ ชุมชนเกิดจากการพัฒนาศักยภาพภายใน การเรียนรู้ร่วมกัน การมีเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการตนเอง ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งล้วนเป็นผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ Stanard et al. (2021) ยังพบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การอภิปรายกลุ่มและการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สามารถสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่ Lindemann et al. (2022) ชี้ว่าการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและภาคีวิชาการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ช่วยเพิ่ม ชีต ความสามารถของชุมชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สามารถสรุปได้ ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

โครงสร้างอำนาจและการมีส่วนร่วม ซึ่ง Arnstein (1969) อธิบายว่า ระดับของการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับ การแบ่งปันอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนซึ่งยังไม่สามารถส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็งจากกระบวนการมีส่วนร่วม ได้เช่นกัน ซึ่งโครงสร้างอำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดระดับ คุณภาพ และประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากโครงสร้างอำนาจที่มาจากท้องถิ่นที่มีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แต่หากอำนาจถูกผูกขาดอยู่ในกลุ่มผู้มีอำนาจ การ มีส่วนร่วมมักเป็นเพียงการสร้างภาพลักษณ์ให้กับการตัดสินใจของรัฐมากกว่าการร่วมกำหนดนโยบายอย่าง แท้จริง (ศุภาพิชญ์ ศิริพร ณ ราชสีมา, 2026) นอกจากนี้ แนวคิดการวางแผนแบบรวมพลัง (Collaborative Planning) ยังแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการ สื่อสาร การเจรจา และการสร้างฉันทามติร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยกระบวนการดังกล่าว ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเมืองได้อย่างเป็นระบบนับตั้งแต่การกำหนดปัญหา การวางแผน การ ดำเนินงาน และการประเมินผล (Margerum, 2002; Morton, 2009) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการวางแผนที่มี พื้นฐานมาจากการสร้างฉันทามติร่วมกัน (Consensus Building) และกระบวนการมีส่วนร่วมกันของประชาชน เป็นกุญแจที่สำคัญ สมมติฐานที่สำคัญของ Collaborative Planning คือ แนวทางเลือกที่ดีที่สุดของการตัดสินใจ ของปัจเจกหรือกลุ่มคนที่มีผลกระทบโดยผลลัพธ์จากการวางแผนร่วมกัน (McGee, 2006) จากผลการศึกษา ของ Hamdan and Hameed (2021) ยังสนับสนุนว่า การดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และ ประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาเมืองมากขึ้น จึงนำไปสู่สมมติฐานการ วิจัยข้อที่ 2 คือ

H2: กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (Participating Process in Urban Development Planning: PU) ส่งอิทธิพลต่อการเกิดชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Communities: SC)

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถมีอิทธิพลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชนได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น การจัดสรรทรัพยากร การสนับสนุนกิจกรรมชุมชน การ พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบ สำคัญของชุมชนเข้มแข็ง อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทย์พงศ์ (2540) อธิบายว่า ความเข้มแข็งของชุมชน เกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อความสัมพันธ์ การสื่อสาร และการรวมกลุ่มของประชาชน ขณะที่ Berawi et al. (2023) พบว่า การบริหารจัดการเมืองโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ งานศึกษาของ Zanudin et al. (2023) ยังแสดงให้เห็นว่า เมืองที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา

อย่างยั่งยืนล้วนมีองค์กรภาครัฐท้องถิ่นที่สามารถสร้างความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทโดยตรงในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งในด้านการสนับสนุนทรัพยากร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ จึงนำไปสู่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 คือ

H3: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration: LA) มีอิทธิพลต่อการเกิดชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Communities: SC)

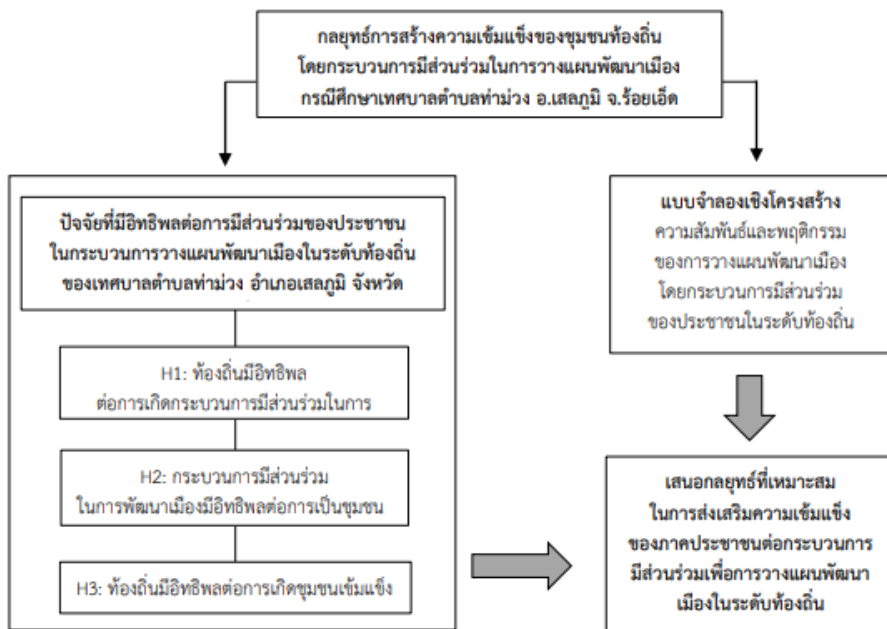
ดังนั้น จากการสังเคราะห์วรรณกรรมสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลตำบลท่าม่วง เป็นปัจจัยต้นเหตุที่ส่งผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน ขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน อันนำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร $LA \rightarrow PU, PU \rightarrow SC$ และ $LA \rightarrow SC$

H1: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง

H2: กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนเข้มแข็ง

H3: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการเกิดชุมชนเข้มแข็ง

โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

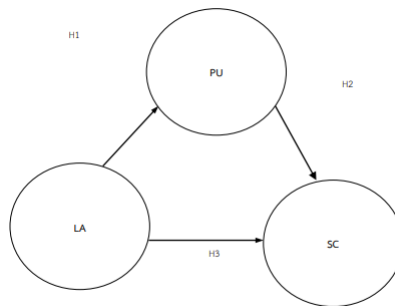
4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 การค้นหาปัจจัย

การค้นหาปัจจัยเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการศึกษาค้นคว้าปัจจัยจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยหลักที่ค้นพบได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และชุมชนเข้มแข็ง เพื่อนำปัจจัยไปเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และการออกแบบเครื่องมือการวิจัยในรูปของแบบสอบถาม ซึ่งปัจจัยหลักจะถูกแยกย่อยเป็นปัจจัย

4.2 สมมติฐาน แบบจำลองแนวคิดและสถิติทางการวิจัย

งานวิจัยได้กำหนดสมมติฐาน (Hypothesis) คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration : LA) มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (Participating Process in Urban Development Planning : PU) กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Communities : SC) ในขณะที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็มีอิทธิพลก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งด้วยเช่นกัน โดยสามารถแสดงแบบจำลองแนวคิด ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองแนวคิดของงานวิจัย

หลังจากนั้นจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมด ทำให้ได้ผลลัพธ์ปัจจัย (Factors) ปัจจัยย่อย และหัวข้อ (Items) ซึ่งมาจากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถจัดกลุ่มตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้อ้างอิงไว้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ปัจจัย (Factors) และหัวข้อ (Items)

ปัจจัย (Factors)	ปัจจัยย่อย (Sub-factors)	หัวข้อ(Items)
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration: LA)	กฎเกณฑ์และทรัพยากร (Rule & Resource: LARR) (Giddens, 1971)	LARR1: ข้อกฎหมาย LARR2: นโยบายจากรัฐบาลส่วนกลาง LARR3: นโยบายในระดับจังหวัด LARR4: การกระจายอำนาจและการจัดสรรทรัพยากรของท้องถิ่น
	บุคลากรภาครัฐ	LAGS1: วิสัยทัศน์ของผู้นำท้องถิ่น

ปัจจัย (Factors)	ปัจจัยย่อย (Sub-factors)	หัวข้อ(Items)
	(เจ้าหน้าที่และผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าม่วง) (Government Staff : LAGS) (Giddens, 1971)	LAGS2: ความสามารถในการประสานงานภายในองค์กร LAGS3: ความสามารถในการประสานงานกับภาคประชาชน LAGS4: ทักษะติดต่อภาคประชาชน LAGS5 : การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
	เวลาและสถานที่ (Time & Space: LATTs) (Giddens, 1971)	LATS1: การมีพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน LATS2: การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม LATS3: การใช้เวลาในการแสดงออกทางความคิดและลงมือปฏิบัติงานกับภาคประชาชน
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (Participating Process in Urban Development Planning: PU)	ระดับการมีส่วนร่วม (Participation Level: PUPL) (Habermas, 1979) (Healey, 2006) (International Association for Public Participation, 2024) (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552ข)	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) PUPL1Inf: การรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ PUPL2Inf: การทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองตลอดเวลา PUPL3Inf: การนำข้อมูลที่ได้รับมาพิจารณาก่อนการตัดสินใจ ระดับการปรึกษาหารือ (Consult) PUPL4Con: การเข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม PUPL5Con: การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา ระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) PUPL6Inv: ความสม่ำเสมอในการประชุมกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน PUPL7Inv: การแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน ระดับความร่วมมือ (Collaborate) PUPL8CoI: ความสม่ำเสมอในการในการเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน PUPL9CoI: หน้าที่และบทบาทในการดำเนินงานร่วมกันกับเครือข่าย ระดับการเสริมอำนาจประชาชน (Empower) PUPL10Emp: ความสม่ำเสมอในการมีส่วนร่วมในกลุ่ม PUPL11Emp: หน้าที่ บทบาท และการมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการในกลุ่ม
	ระดับกระบวนการมีส่วนร่วม (Process Level : PUPRL) (Morton, 2009) (Innes, 2004) (Harris, 2002)	ก่อนการเจรจาต่อรอง (Pre-Negotiation) PUPRL1PreN: การพบปะและประเมินความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจเกิดขึ้นและวางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ ระหว่างการเจรจาต่อรอง (Negotiation) PUPRL2Ne: การระดมความคิดเห็นเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด

ปัจจัย (Factors)	ปัจจัยย่อย (Sub-factors)	หัวข้อ(Items)
		PUPRL3Ne: การร่วมกันพัฒนาสถานการณ์ / ตัวเลือกต่าง ๆ แก่ไขข้อมูล/ช่องว่างข้อมูลที่เกิดขึ้นเพื่อประเมินสถานการณ์และเลือกสถานการณ์ตามฉันทามติ
		หลังการเจรจาต่อรอง (Post- Negotiation) PUPRL4PostNe: การทราบถึงรายละเอียดการบริหารงานหลังการอนุมัติแผนงานแล้วจากภาคประชาชน PUPRL5PostNe: การร่วมกันดำเนินการตามแผนงานและกิจกรรมโครงการระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน PUPRL6PostNe: การติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบโครงการร่วมกับคนในชุมชนหลังโครงการดำเนินการแล้วเสร็จ
	การมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนในกระบวนการพัฒนาเมือง (Participation between local government organizations and public sector in urban development process : PUPB) (Morton, 2009) (Innes, 2004) (Harris, 2002)	PUPB1: การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางพัฒนาเมืองของภาคประชาชน PUPB2: การแบ่งปันความรู้ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย PUPB3: ความเข้าใจในสิทธิของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นตามข้อกฎหมาย PUPB4: การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ PUPB5: การมีบทบาทในการร่วมวางแผนพัฒนาเมืองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดแผนพัฒนาเมืองในโครงการที่สำคัญ PUPB6: ความสนใจในการเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาเมืองกับภาครัฐ PUPB7: การได้รับความเสมอภาคและมีสิทธิเท่าเทียมกันในแสดงความคิดเห็น PUPB8: ความสม่ำเสมอในการแสดงพลังกลุ่มเพื่อการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาเมือง PUPB9: การตัดสินใจพิจารณาและกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาเมืองต้องเกิดขึ้นภายใต้ฉันทามติของภาคประชาชน PUPB10: การเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน PUPB11: การทำงานร่วมกันของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ เพื่อการพัฒนาเมือง PUPB12: การมีเครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง PUPB13: การร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อทำให้เกิดโครงการพัฒนาเมืองต่าง ๆ
ชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Communities : SC)	ปัจจัยภายใน (Internal Factors: SCIF) (ประเวศ วะสี, 2546) (สุพัตรา ยอดสุรางค์ และคณะ, 2561)	SCIF1: ผู้นำชุมชน SCIF2: ประชาชนในชุมชน SCIF3: การบริหารจัดการภายในชุมชน
	ปัจจัยภายนอก (External Factors : SCEF) (ประเวศ, 2546)	SCEF1: การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก SCEF2: การสร้างเครือข่ายชุมชน

ปัจจัย (Factors)	ปัจจัยย่อย (Sub-factors)	หัวข้อ(Items)
	(สุพัตรา ยอดสุรางค์ และ คณะ, 2018)	

4.3 การออกแบบเครื่องมือและวิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในด้านเชิงคุณภาพเป็นการจัดทำแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาเมือง ประกอบไปด้วยผู้นำชุมชนที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน 4 ชุมชน ชุมชนละ 1 คน รวม 4 คน และตัวแทนจากภาครัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 3 คน สำหรับเชิงปริมาณเป็นการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นของภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลท่าม่วงที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง จากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วงที่มีจำนวน 4,923 คน จึงนำมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรจากคำนวณจากสูตร Taro Yamane (Yamne, 1973) โดยมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรขั้นต่ำที่ 398.66 หรือประมาณ 399 คน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอยู่ที่ 403 ชุด การสร้างแบบสอบถามถูกแบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นคำถามข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมือง ส่วนที่ 2 เป็นปัจจัยและคุณลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อการเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นโดยใช้มาตรวัดแบบ 5 ระดับ (Likert Scale) เริ่มจากไม่เห็นด้วยที่สุดไปสุดเห็นด้วยที่สุด ประกอบไปด้วย กฎเกณฑ์และทรัพยากร บุคลากรภาครัฐ และ เวลาและสถานที่ รวม 12 หัวข้อ ส่วนที่ 3 ข้อคำถามในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง โดยแบ่งเป็น ระดับการมีส่วนร่วม ระดับกระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลท่าม่วง) และภาคประชาชนในกระบวนการพัฒนาเมืองรวม 30 หัวข้อ และส่วนที่ 4 ชุมชนเข้มแข็ง โดยแบ่งเป็น ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก รวม 5 หัวข้อ โดยมีหัวข้อคำถามทั้งหมด 47 หัวข้อคำถาม ซึ่งหัวข้อคำถามดังกล่าวถูกปรับปรุงจากการค้นคว้าทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

4.4 การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการตรวจสอบเครื่องมือด้วยกัน 2 ส่วน คือ (1) การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และ (2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ ความเที่ยงตรงยังแบ่งออกเป็นอีก 2 ลักษณะ ประกอบด้วย ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบสอบถาม ในการวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบเชิงเนื้อหาและโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือในงานวิจัย โดยได้ทำการทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้น (Pilot Project) จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ผลที่ได้พบว่า ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LA) ทั้งด้าน กฎเกณฑ์และทรัพยากร บุคลากรภาครัฐ เวลา และสถานที่ รวม 12 คำถาม โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมลงไว้ในโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.872 ซึ่งมากกว่า 0.7 ถือว่า แบบสอบถามมี

ความน่าเชื่อถือ (Nunnally, 1978) ในส่วนของข้อคำถามกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (PU) ทั้งด้านระดับการมีส่วนร่วม ด้านระดับกระบวนการมีส่วนร่วม และด้านการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนในกระบวนการพัฒนาเมือง รวม 30 คำถาม ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.953 ซึ่งมากกว่า 0.7 ถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือเช่นกัน (Nunnally, 1978) ในส่วนของข้อคำถามชุมชนเข้มแข็ง (SC) ทั้งด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รวม 5 คำถาม ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.852 ซึ่งมากกว่า 0.7 ถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือเช่นเดียวกัน (Nunnally, 1978) หลังจากนั้น จึงนำไปสู่กระบวนการเก็บข้อมูล

4.5 การเก็บข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนคติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากกลุ่มตัวอย่างภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าม่วง โดยขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอบเขตด้านเวลาในการศึกษา งานวิจัยนี้ มีระยะเวลา 5 เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2567 - มิถุนายน 2567 ได้มีการเก็บแบบสอบถามเพื่อถามกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 403 ฉบับ และได้รับการตอบกลับมาทั้งหมด

5. ผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดย ข้อที่ (1) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดนั้นโดยใช้แบบสอบถามจึงได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ผลข้อมูลเชิงบรรยาย

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.3) มากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุอยู่ที่ 40-49 ปี (ร้อยละ 33.3) มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 93.5) ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด (ร้อยละ 59.6) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 84.1) สำหรับประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองกับเทศบาลตำบลท่าม่วง มากที่สุดคือ เข้าร่วม 1 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 52.1) ซึ่งเป็นไปในรูปแบบของการเสวนากลุ่มมากที่สุด (ร้อยละ 69.2)

5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่มีผลการวิเคราะห์ใกล้เคียงให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้เทคนิคการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Varimax) ปัจจัยหลักด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นของเทศบาลตำบลท่าม่วง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ปัจจัยหลักด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LA) จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่ได้ค่าน้ำหนัก (Factor Loading) ต่าง ๆ ได้จัดลำดับใหม่ตามค่าน้ำหนัก 3 กลุ่ม กลุ่มปัจจัยที่ 1: LAGS4 LAGS3 LAGS2 LAGS5 และ LAGS1 กลุ่มปัจจัยที่ 2: LATS1 LATS3 และ LATS2 และกลุ่มปัจจัยที่ 3: LARR3 LARR2 LARR4 และ LARR1

ปัจจัยหลักด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (PU) จากตารางที่ 2 โดยตัวแปรที่ได้ค่าน้ำหนัก (Factor Loading) ได้ถูกจัดกลุ่มใหม่ตามค่าน้ำหนัก และได้มีการตัดตัวแปรย่อยบางตัว ออกไป เนื่องจากมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์และต่ำกว่าทั้งสองกลุ่มตัวแปรโดยเกณฑ์มาตรฐานของค่าน้ำหนัก ต้องมีค่าอยู่ที่ 0.5 ขึ้นไป (กลยา วา นิชัยบัญชา, 2552) ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ กลุ่มปัจจัยที่ 1 : PUPRL3Ne, PUPRL4PostNe, PUPRL2Ne, PUPRL1PreN, PUPRL5PostNe, PUPRL6PostNe PUPL11Emp, PUPL9Col, PUPL10Emp,

PUPL6Inv และ PUPL8Col กลุ่มปัจจัยที่ 2: PUPB12, PUPB11, PUPB10, PUPB13, PUPB7, PUPB4, PUPB6, PUPB9, PUPB3, PUPB1 และ PUPB2 และกลุ่มปัจจัยที่ 3 : PUPL2Inf, PUPL3Inf และ PUPL1Inf และปัจจัยหลักด้านชุมชนเข้มแข็ง (SC) จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ ได้รับการจัดลำดับใหม่ตามค่าน้ำหนัก โดยที่กลุ่มของตัวแปรเหลือเพียงกลุ่มเดียว ได้แก่ SCEF1, SCEF2, SCIF2 SCIF1 และSCIF3

ตารางที่ 2 ปัจจัยเชิงสำรวจของปัจจัยด้านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (LA)

ตัวชี้วัด	กลุ่มปัจจัย			Cronbach's α
	1	2	3	
LAGS4	.792	.244	.151	0.872
LAGS3	.773	.220	.234	
LAGS2	.721	.137	.214	
LAGS5	.690	.324	.250	
LAGS1	.685	.149	.142	
LATS1	.230	.832	.121	
LATS3	.235	.828	.200	
LATS2	.261	.803	.111	
LARR3	.257	.038	.811	
LARR2	.168	.066	.704	
LARR4	.309	.215	.674	
LARR1	.069	.164	.626	

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.891 (KMO>0.6), p-value = 0.000 (Sig)

ตารางที่ 3 ปัจจัยเชิงสำรวจของปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (PU)

ตัวชี้วัด	กลุ่มปัจจัย			Cronbach's α
	1	2	3	
PUPRL3Ne	.877	.250	.116	0.953
PUPRL4PostNe	.874	.272	.103	
PUPRL2Ne	.863	.258	.148	
PUPRL1PreN	.860	.237	.130	
PUPRL5PostNe	.859	.299	.139	
PUPRL6PostNe	.825	.341	.110	
PUPL11Emp	.764	.379	.140	
PUPL9Col	.753	.394	.138	
PUPL10Emp	.737	.438	.138	
PUPL6Inv	.735	.386	.172	
PUPL8Col	.719	.328	.099	
PUPB12	.180	.791	.070	

ตัวชี้วัด	กลุ่มปัจจัย			Cronbach's α
	1	2	3	
PUPB11	.254	.777	.015	0.852
PUPB10	.339	.760	.092	
PUPB13	.155	.750	.101	
PUPB7	.246	.746	.170	
PUPB4	.446	.741	.073	
PUPB6	.414	.731	.164	
PUPB9	.445	.705	.120	
PUPB3	.488	.694	.096	
PUPB1	.494	.680	.110	
PUPB2	.599	.624	.123	
PUPL2Inf	.122	.130	.880	
PUPL3Inf	.198	.080	.857	
PUPL1Inf	.144	.141	.820	

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.958 (KMO>0.6), p-value = 0.000 (Sig)

ตารางที่ 4 ปัจจัยเชิงสำรวจของปัจจัยด้านชุมชนเข้มแข็ง (SC)

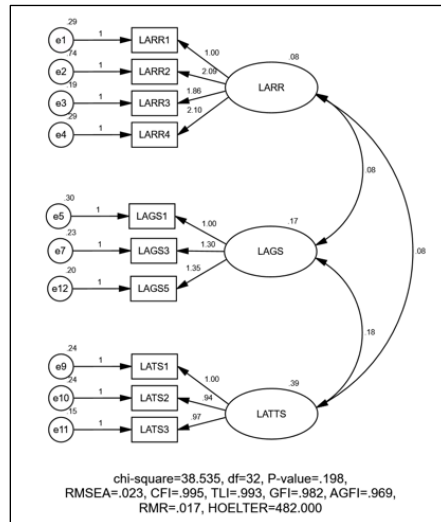
ตัวชี้วัด	ปัจจัย	Cronbach's α
SCEF1	.845	0.852
SCEF2	.819	
SCIF2	.803	
SCIF1	.777	
SCIF3	.726	

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.774 (KMO>0.6), p-value = 0.000 (Sig)

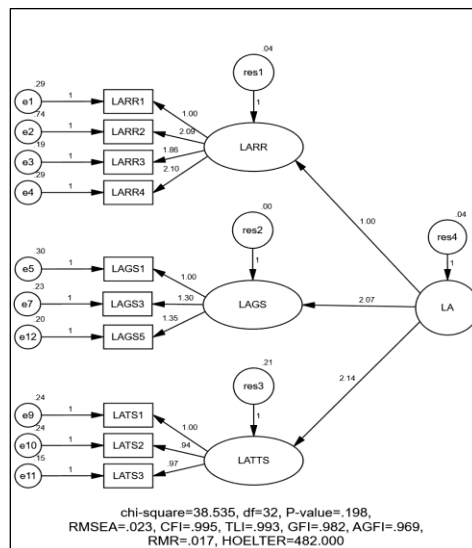
5.3 แบบจำลองการวัด (Measurement Model)

แบบจำลองการวัดจัดทำขึ้นเพื่อทำการวัดและยืนยันความสอดคล้อง (Model Fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติที่เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จัดกลุ่มตัวแปรแต่ละปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มปัจจัยหลัก ที่ประกอบไปด้วย องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและชุมชนเข้มแข็ง แบบจำลองการวัดถูกใช้เพื่อยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุหรือปัจจัยภายนอก ผู้วิจัยได้ป้อนข้อมูลลงสู่โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์เพื่อยืนยัน 2 คำสั่งการวิเคราะห์ โดยคำสั่งยืนยันครั้งที่ 1 (1st Order CFA) เป็นการยืนยันกลุ่มตัวแปรในปัจจัยย่อย และคำสั่งยืนยันครั้งที่ 2 (2nd Order CFA) เป็นการยืนยันปัจจัยหลักอีกครั้ง จากการจัดกลุ่มตัวแปรใหม่ของปัจจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น พบว่า แบบจำลองยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Not Fit) จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแบบจำลอง (Model Modification) เนื่องจากค่า $p=0.000$ ซึ่งต้องมีค่าที่ $p>0.05$ โดยการพิจารณาค่าสถิติดัชนีการปรับโมเดล หรือ MI (Modification Indices) ของ

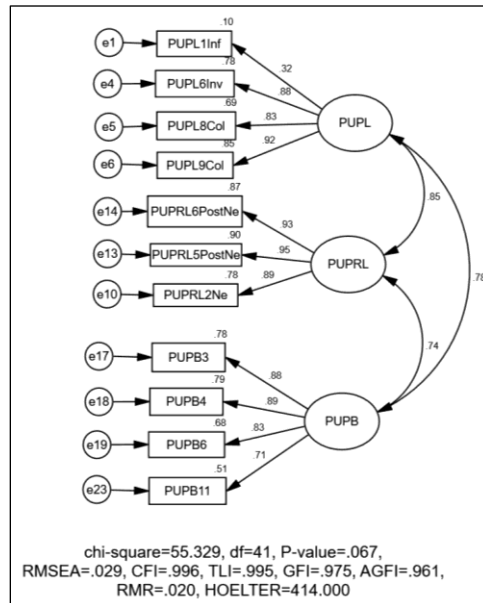
ตัวแปรในคูที่มีค่า MI ที่มีค่าสูงสุด เพื่อทำการตัดตัวแปรดังกล่าวออก แล้ววิเคราะห์ใหม่จนกว่าแบบจำลองจะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการตัดตัวแปรบางตัวออกจึงทำให้แบบจำลองได้รูปสนิท (Fit) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) และทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันครั้งที่ 2 (2nd Order CFA) เพื่อเชื่อมโยงปัจจัยย่อยเข้ากับปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ดังภาพที่ 2, 3, 4 และ 5 จากนั้นจึงนำไปสู่การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model : SM) เป็นลำดับถัดไป

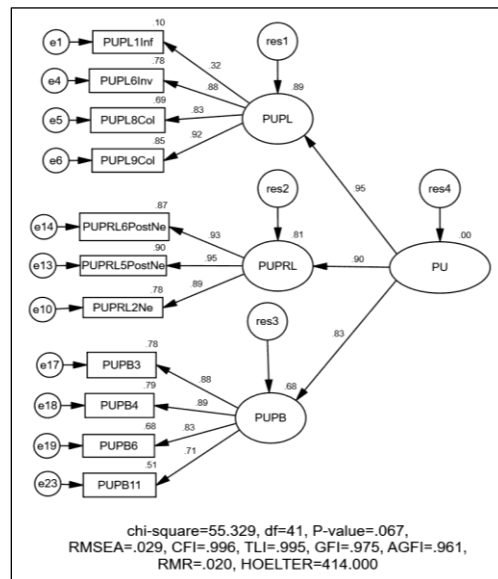
ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันครั้งที่ 1 ปัจจัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันครั้งที่ 2 ปัจจัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันครั้งที่ 1 ปัจจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง

ภาพที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันครั้งที่ 2 ปัจจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง

จากการจัดกลุ่มตัวแปรใหม่ของปัจจัยด้านชุมชนเข้มแข็ง (SC) คือ ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง (SC) เป็นตัวแปรเดียว สามารถเอามาเข้าสู่การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model : SM) เป็นลำดับถัดไป สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ (2) เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ที่อธิบายถึงพฤติกรรมของการวางแผนพัฒนาเมืองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยได้ผลการวิจัยดังนี้

5.4 แบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Model)

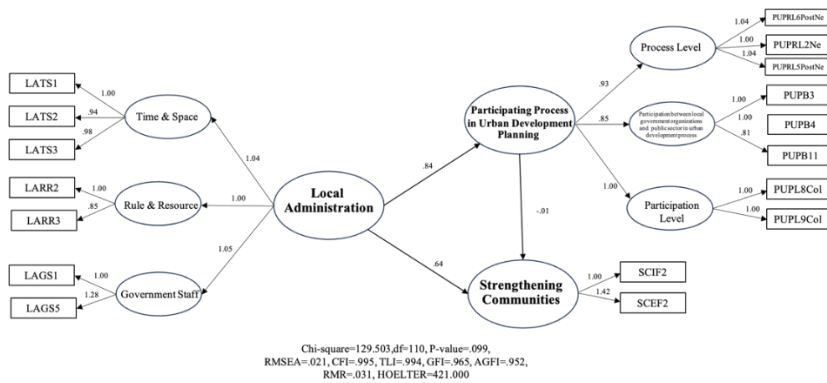
ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น โดยนำมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองที่ได้ศึกษาแนวคิดไว้เป็นเบื้องต้น (Conceptual Model) ที่ทำให้แบบจำลองเชิงโครงสร้างนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) หรือไม่ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยไว้ 3 ปัจจัยหลัก โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration) กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง (Participating Process in Urban Development Planning) และ ชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Communities) เป็นปัจจัยหลักที่เป็นลักษณะของตัวแปรต้น ที่มีความเป็นสหสัมพันธ์ (Correlation) หรือมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นจึงทำการป้อนข้อมูลลงสู่โปรแกรมสำเร็จรูปและทำการวิเคราะห์ จากการแปลผลการวิเคราะห์ (Interpretation) พบว่าแบบจำลองยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Not Fit) จึงจำเป็นต้องปรับแบบจำลอง (Model Modification) จากการพิจารณาค่า MI (Modification Indices) เนื่องจากค่า $p=.000$ ซึ่งต้องมีค่าที่ $p>.05$ โดยการพิจารณาค่าสถิติดัชนีการปรับโมเดลของตัวแปรในคู่ที่มีค่า MI สูงสุด เพื่อทำการตัดตัวแปรดังกล่าวออก แล้ววิเคราะห์ใหม่จนกว่าแบบจำลองจะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model fit) จนกระทั่งแบบจำลองมีความสอดคล้อง โดยที่ค่า Chi-square=129.503, df=110, $p=.099$ ($>.05$), RMSEA=.021 (<0.8), CFI=.995 ($>.90$), TLI=.994, GFI=.965, AGFI=.952, RMR=.031, HOELTER=421.000 (Arbuckle, 2011) ดังแสดงในภาพที่ 7

ตารางที่ 5 ผลค่า Regression Weights และค่า Significant แบบจำลองเชิงโครงสร้าง

Factors (Cause-Effect)			Estimate	S.E.	C.R.	P	Significant Effect
PU	<---	LA	.842	.176	4.799	***	Sig.
PUPL	<---	PU	1.000				Sig.
PUPRL	<---	PU	.932	.058	15.945	***	Sig.
PUPB	<---	PU	.854	.057	14.906	***	Sig.
LARR	<---	LA	1.000				Sig.
LAGS	<---	LA	1.048	.177	5.932	***	Sig.
LATTS	<---	LA	1.042	.169	6.180	***	Sig.
SC	<---	LA	.645	.129	4.986	***	Sig.
SC	<---	PU	-.007	.033	-.210	.833	ปฏิเสธ
PUPB3	<---	PUPB	1.000				Sig.
PUPB4	<---	PUPB	1.002	.044	22.839	***	Sig.
PUPB11	<---	PUPB	.814	.049	16.663	***	Sig.
PUPRL2Ne	<---	PUPRL	1.000				Sig.
PUPRL5PostNe	<---	PUPRL	1.042	.034	30.750	***	Sig.
PUPRL6PostNe	<---	PUPRL	1.042	.035	29.723	***	Sig.
LARR3	<---	LARR	.849	.116	7.307	***	Sig.
LAGS5	<---	LAGS	1.276	.126	10.103	***	Sig.
LAGS1	<---	LAGS	1.000				Sig.
LATS3	<---	LATTS	.979	.061	16.043	***	Sig.

Factors (Cause-Effect)			Estimate	S.E.	C.R.	P	Significant Effect
LATS2	<---	LATTS	.945	.063	15.026	***	Sig.
LATS1	<---	LATTS	1.000				Sig.
PUPL8CoI	<---	PUPL	1.000				Sig.
PUPL9CoI	<---	PUPL	1.026	.046	22.149	***	Sig.
SCEF2	<---	SC	1.422	.189	7.539	***	Sig.
LARR2	<---	LARR	1.000				Sig.
SCIF2	<---	SC	1.000				Sig.

***P <0.001

ภาพที่ 7 แบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Model) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น

ดังนั้นสมมติฐานการวิจัยได้ถูกทดสอบตามผลลัพธ์ที่ได้ตามแบบจำลองเชิงโครงสร้าง ผลจากการทดสอบสมมติฐาน ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Hypothesis	Relationship	Standardized Path Coefficient	Result	Significant (p)
H ₁	Local Admin ----> PU	0.84	Accepted	***
H ₂	PU ----> SC	-0.1	Rejected	***
H ₃	Local Admin ----> SC	0.64	Accepted	***

หมายเหตุ : *** P < 0.001

ผลการทดสอบด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) จากภาพที่ 7 ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงค่ามาตรฐานสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Standardized Path Coefficient) จากการทดสอบสมมติฐาน โดยยอมรับ H₁ และ H₃ แต่ปฏิเสธ H₂ (PU และ SC) ซึ่งปัจจัยทุกตัวส่งอิทธิพลต่อกันเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับ 0.05, P-

value***) โดยปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ($\beta = 0.84, p < 0.001$) และการเป็นชุมชนเข้มแข็ง ($\beta = 0.64, p < 0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมีอิทธิพลเชิงลบต่อการเป็นชุมชนเข้มแข็ง ($\beta = -0.10, p < 0.001$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในด้านของการวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาเมือง จากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากเทศบาลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง พบว่า ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ โดยทางเทศบาลฯ ได้มีการดำเนินงานเอง และมอบหมายให้ผู้นำท้องที่ได้เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการประชาคม เพื่อให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกือบทุกครั้ง ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนเป็นไปในทิศทางที่ดี ประชาชนเข้าใจในบทบาทของท้องถิ่นที่อำนวยความสะดวกให้กับภาคประชาชน แต่การรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานของภาครัฐ อาจจะไม่ทั่วถึงเนื่องจากอาจเกิดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด การมีส่วนร่วมของประชาชนและเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งนั้น ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองว่า ภาคประชาชนต้องให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างแข็งขันและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมมากขึ้น เนื่องจากจะส่งผลให้การดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต มาจากการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจของคนในพื้นที่มากกว่าการตัดสินใจและลงมือทำเพียงแค่หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว

สำหรับผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนภาคประชาชนโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการประชาคมและเป็นแกนนำในการพาคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทและการแสดงออกทางความคิดในการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งทางชุมชนเองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่กระบวนการมีส่วนร่วมที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองอาจจะมีไม่บ่อยครั้ง ตลอดจนช่องทางการสื่อสารในด้านการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองต่าง ๆ ที่ภาครัฐแจ้งไปยังภาคประชาชนมีน้อย บางครั้งประชาชนไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐ รวมทั้งคนรุ่นใหม่ในชุมชนและภาคีเครือข่ายทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง ดังนั้น การมีภาคีเครือข่ายทางวิชาการที่ดีจะช่วยขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ต้องมีวิสัยทัศน์และผู้นำที่มีคุณลักษณะที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการได้ และส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ นั่นคือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้นั้น นอกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ต้องดำเนินไปตามกระบวนการที่ถูกต้อง ครอบคลุมตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการติดตามและประเมินผลหลังจากการดำเนินการแล้วเสร็จ ที่ต้องมีการประเมินผลและติดตามการดำเนินโครงการจากภาคประชาชนเองด้วย ผู้นำชุมชนและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ต้องเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการนำพาให้เกิดกระบวนการเหล่านี้ รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายที่มาช่วยผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองด้วย

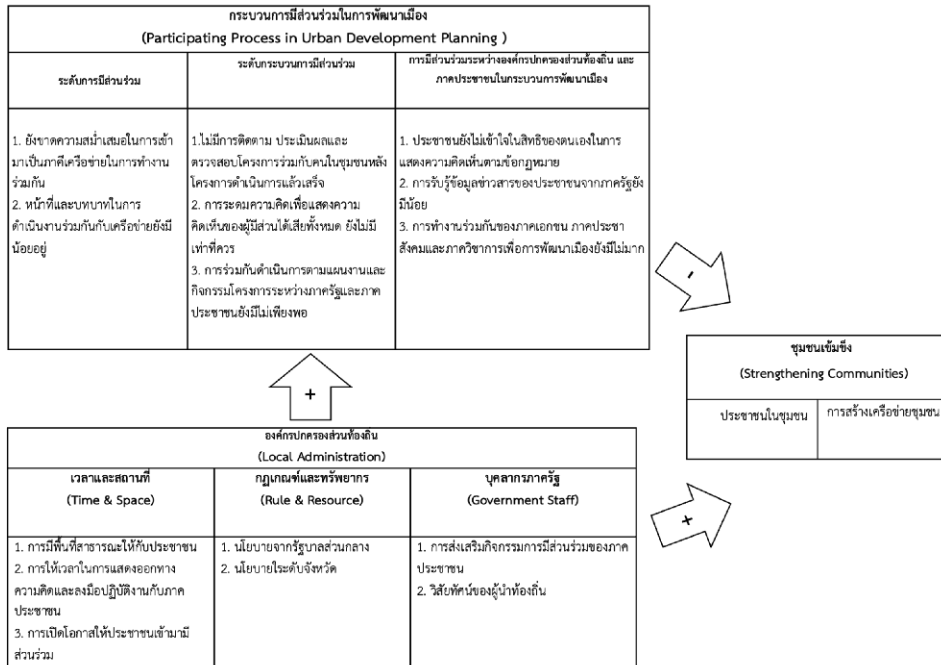
จึงนำไปสู่วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือการเสนอกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นในลำดับต่อไป

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผล

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ภาครัฐมีบทบาทหลักในการดำเนินการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในด้านการเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งได้นั้น นอกจากภาครัฐจะช่วยขับเคลื่อนแล้ว ต้องอาศัยผู้นำชุมชนช่วยขับเคลื่อนด้วย ทางด้านผลจากการสัมภาษณ์ภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้นำชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับภาครัฐ นั่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องโดยเฉพาะนายกเทศมนตรีต้องมีความเข้มแข็งและเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ถึงจะสามารถดำเนินโครงการพัฒนาเมืองโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนและสามารถก่อให้เกิดความเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐเองยังขาดความรวดเร็วในการแก้ปัญหาพร้อมกับชุมชน เพิ่มช่องทางในการร้องเรียนหรือแจ้งปัญหาของชุมชน พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน

ในด้านเชิงปริมาณได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ขอบเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 403 คน เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิงโครงสร้าง และหาความสัมพันธ์ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ โดยเทคนิคทางสถิติทั้ง EFA CFA และ SEM และเสนอกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับผลการวิจัยในเชิงปริมาณได้ค้นพบความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากสมมติฐานเดิมที่ได้กำหนดไว้ นั่นคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนส่งอิทธิพลเชิงลบต่อความเป็นชุมชนเข้มแข็ง นั่นหมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการเป็นชุมชนเข้มแข็งหากปราศจากกลไกสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบใหม่ในเชิงวิชาการที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และชุมชนเข้มแข็ง นำเข้าสู่กระบวนการสร้างแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในบริบทการวางแผนพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น ที่ยังมีการศึกษาในบริบทเทศบาลขนาดเล็กของประเทศไทยที่ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังค้นพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนโดยตรงตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก แต่จำเป็นต้องอาศัยบทบาทและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกลไกการบริหารจัดการและกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความถูกต้องและเหมาะสม จึงจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้งานวิจัยยังสามารถขยายองค์ความรู้ด้านการวางแผนพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วมโดยเสนอแบบจำลองเชิงโครงสร้างที่แสดงให้เห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะปัจจัยการขับเคลื่อนหลักของกระบวนการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนเข้มแข็งที่มีความซับซ้อนมากกว่าที่ทฤษฎีเดิมที่ได้อธิบายไว้ ตลอดจนการนำวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ร่วมกับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น ทำให้ได้สามารถอธิบายการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นที่ได้จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ดังแสดงในภาพที่ 8

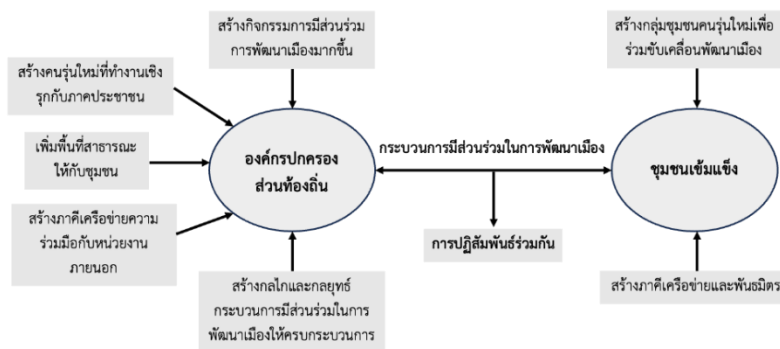

ภาพที่ 8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น
ที่ได้จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 8 เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นที่ได้จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยปัจจัยและหัวข้อต่าง ๆ ตามตารางที่ 1 และจากการวิเคราะห์แบบจำลองเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นจากภาพที่ 7 ทำให้ทราบถึงข้อค้นพบของการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเช่นกัน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบไปด้วย ด้านเวลาและสถานที่ ซึ่งประชาชนให้ความสำคัญกับการมีพื้นที่สาธารณะ ให้เวลาในการแสดงออกทางความคิดและลงมือปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทางด้านกฎเกณฑ์และทรัพยากร ประชาชนให้ความสำคัญกับนโยบายจากภาครัฐส่วนกลางและระดับจังหวัด และด้านบุคลากรภาครัฐ โดยภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และวิสัยทัศน์ของผู้นำท้องถิ่น ถึงแม้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมีอิทธิพลต่อการทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง แต่ปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอาจมีไม่เพียงพอ โดยที่ระดับความร่วมมือนั้น ภาคประชาชนเองยังขาดความสม่ำเสมอในการเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และยังไม่มีหน้าที่และบทบาทในการดำเนินงานร่วมกันกับเครือข่าย ประกอบกับขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนหลังเจรจาต่อรองหรือหลังการมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผลและตรวจสอบโครงการพัฒนาเมืองที่ต้องมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหลังการดำเนินโครงการแล้วเสร็จยังมีไม่เพียงพอ ถือได้ว่ากระบวนการขั้นตอนดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญมาก สำหรับการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนในการพัฒนาเมืองนั้น ยังไม่เป็นเงื่อนไขที่เพียงพอที่จะทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง เนื่องจากประชาชนที่อยู่ในเทศบาลตำบลท่าม่วงเอง ยังไม่เข้าใจในสิทธิของตนเองในการแสดงความคิดเห็นทางด้าน

กฎหมาย ประกอบกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ทางหน่วยงานภาครัฐในด้านการพัฒนาเมืองยังมีอยู่น้อย ตลอดจนการโครงการเพื่อการพัฒนาเมืองที่มีการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วนของทางภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ภาควิชาการ ยังมีน้อยมาก

ดังนั้น จึงนำไปสู่การเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองต้องปฏิสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองร่วมกัน ต้องมีส่วนสนับสนุนและมีระบบกลไกการจัดการ ออกแบบกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีความเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นไปอย่างยุติธรรม เหมาะสม ครบถ้วนทุกกระบวนการ อีกทั้งต้องสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ตลอดจนต้องจัดหาและเพิ่มพื้นที่สาธารณะ หรือออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการแสดงออกทางความคิดของประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างคนรุ่นใหม่ทำงานเชิงรุกกับภาคประชาชน เข้าถึงและเข้าใจในความต้องการของประชาชนที่แท้จริง สร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเมืองมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ชุมชนเองหากจะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริงได้นั้น ต้องสร้างกลุ่มชุมชนคนรุ่นใหม่ในการช่วยผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมืองร่วมกัน ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวสามารถ ดังแสดงได้ในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น

6.2 อภิปรายผล

ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมืองโดยการยกระดับองค์ความรู้ด้านการวางแผนพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ผ่านแบบจำลองสมการโครงสร้างที่เชื่อมโยงปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชน โดยผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะกลไกสำคัญที่จะสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การเสนอกรอบกลยุทธ์ที่เหมาะสมสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนและการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

Hamdan and Hameed (2021) แสดงให้เห็นว่า โครงการพัฒนาเมืองจะบรรลุผลสำเร็จได้นั้นเกิดจากภาครัฐเข้ามาหนุนเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในทำงานระหว่างภาครัฐและประชาชน นอกจากนี้ กลยุทธ์การวางแผนแบบรวมพลังที่เน้นให้ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาเมืองทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองในทุกขั้นตอนทั้งก่อนระหว่างและหลัง จะยิ่งส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zanudin et al. (2023) ที่นำกลยุทธ์การวางแผนแบบรวมพลังมาช่วยยกระดับความเป็นเมืองน่าอยู่ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือจากภาควิชาการ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและขยายเครือข่ายความร่วมมือออกไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lindemann et al. (2022) ในเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ต้องอาศัยความร่วมมือของภาควิชาการ ในการสร้างองค์ความรู้และแก้ไขปัญหาเมืองอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็งได้

ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมืองของเทศบาลตำบลท่าม่วงนั้น พบว่าต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมแบบการให้ความสำคัญกับภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะภาควิชาการที่เข้ามาช่วยออกแบบและสร้างกลไกการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง ทั้งก่อนการมีส่วนร่วมต้องวางแผนนำผู้มีส่วนได้เสียในโครงการเข้ามามีบทบาทอย่างไรบ้าง และการรับรู้ข่าวสารของภาคประชาชนต่อการดำเนินงานของภาครัฐ ระหว่างการมีส่วนร่วมที่ต้องให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชนซึ่งเป็นข้อมูลในการนำไปสู่การดำเนินโครงการ และท้ายสุดหลังการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นขั้นตอนที่มักมีการหลงลืมให้ภาคประชาชนร่วมประเมินและติดตามผลหลังการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการดำเนินโครงการอื่น ๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

ในด้านข้อเสนอเชิงปฏิบัติสำหรับเทศบาลตำบลท่าม่วง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ทางเทศบาลฯ ควรจัดเวทีสาธารณะและช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์เพื่อให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็น ร้องเรียน แจ้งข้อมูลข่าวสาร และติดตามผลการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาเมืองหลังจากดำเนินการแล้วเสร็จ ตลอดจนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนและกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเมืองและกิจกรรมสาธารณะ และส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค การดูแลผู้สูงอายุ และการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

7. ข้อจำกัดของงานวิจัย

7.1 การเก็บข้อมูลการวิจัย

เป็นการศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และสถานการณ์ในขณะนั้น จึงไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการพัฒนาเมืองและความเป็นเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาวได้

7.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

อาจมีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปอ้างอิงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีบริบทเชิงพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน

7.3 แบบจำลองการวิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยหลัก 3 ด้าน

ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และชุมชนเข้มแข็ง ในขณะที่ปัจจัยอื่น เช่น ทุนทางสังคม ภาวะผู้นำ และเทคโนโลยี เป็นต้น อาจส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนเช่นกัน ซึ่งยังไม่ได้รวมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ถึงแม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะมีข้อจำกัดบางประการ แต่ผลการศึกษาสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังนำเสนอแบบจำลองและแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนและการวางแผนพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในข้างต้นในด้านของการสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลท่าม่วงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองพบว่า ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมีอิทธิพลต่อการทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ถึงแม้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองยังมีเงื่อนไขบางประการที่ยังไม่มีเพียงพอต่อการเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างสมบูรณ์แบบ เนื่องจากยังขาดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาครัฐอย่างเป็นระบบและยังไม่ครอบคลุมในทุกขั้นตอน รวมทั้งยังขาดพื้นที่สาธารณะที่ให้ประชาชนแสดงออกทางความคิดร่วมกัน ตลอดจนการขาดภาคีเครือข่ายทั้งภาควิชาการ และภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาในการดำเนินงานร่วมกัน จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

8.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

(1) ภาครัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน และการประเมินผลติดตามโครงการ

(2) ส่งเสริมการสร้างพื้นที่สาธารณะและช่องทางการสื่อสารสาธารณะให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

(3) ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาควิชาการ และภาคเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

(4) เร่งพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นและบุคลากรภาครัฐให้มีทักษะด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

8.2 ข้อเสนอเชิงวิชาการ

(1) ควรพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวางแผนพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐร่วมสมัยกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

(2) แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือและการพัฒนาชุมชนในบริบทอื่นได้

(3) ควรส่งเสริมการศึกษาไกลและเงื่อนไขที่ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมสามารถนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลการวิจัยยืนยันความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะกลไกหลักที่เชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

9. จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเอกสารรับรองเลขที่ 009/2567

10. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปีงบประมาณ 2566

11. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2017). *คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.

กระทรวงมหาดไทย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

กุสุมา เขียวเพกา. (2017). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].

โกวิทย์ พวงงาม. (2556). *ถอดรหัส 3 การพัฒนา: ชุมชน สังคม ท้องถิ่น การเมือง ประชาธิปไตย*. เสมาธรรม.

ณัฐดนัย ชัยจิตร, และ โกศล สอดส่อง. (2025). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัฒนมณี*, 8(1), 223–236.

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/6448>

ถวิลวดี บุรีกุล. (2552ก). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2552ข). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.

เทศบาลตำบลท่าม่วง. (2023). *รายงานผลการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*.

ธรรมพร ตันตรา. (2025). *ตัวแบบการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้ทุนของชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านเกษตรพัฒนาหมู่ 15 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 6(1), 191–205.

<https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JPP/article/view/5918>

ประเวศ วะสี. (2546). “ชุมชนเข้มแข็ง” หรือ “ชุมชนอธิปไตย”: อนาคตของมนุษยชาติ. สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562. (2019, 29 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(ตอนที่ 71 ก), 27–70.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (1997, 11 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 114(ตอนที่ 55 ก), 1–99.

วุฒิสาร ตันไชย. (2547). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น: ความก้าวหน้าหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540*. สถาบันพระปกเกล้า.

ศุภาพิชญ์ ศิริพร ณ ราชสีมา. (2026). *การมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์สู่การร่วมตัดสินใจ: การวิเคราะห์บันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein ในการบริหารภาครัฐไทย*. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(1), 209–236. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/286210>

สุพัตรา ยอดสุรางค์, ชัชวาล แสงทองล้วน, และอำนาจ บุญรัตน์มตรี. (2018). *แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน*. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(2), 407–420.

อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการศึกษาวิจัย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Arbuckle, J. L. (2011). *IBM SPSS Amos 20 user's guide*. Amos Development Corporation.

- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Atlee, T. (2008, May 23). *Principles of public participation*. The Co-Intelligence Institute. http://www.co-intelligence.org/CIPol_publicparticipation.html
- Berawi, M. A., Sari, M., & Miraj, P. (2023). Developing sustainable smart cities to improve citizens' quality of life and well-being. *CSID Journal of Infrastructure Development*, 6(1), Article 1. <https://doi.org/10.7454/jid.v6.i1.1088>
- Giddens, A. (1971). *Capitalism and modern social theory: An analysis of the writings of Marx, Durkheim and Max Weber*. Cambridge University Press.
- Habermas, J. (1979). *Communication and the evolution of society* (T. McCarthy, Trans.). Beacon Press.
- Hamdan, M. K., & Hameed, S. (2021). Sustainable empowerment as a tool to activate brownfield. *Iraqi Journal of Science*, 259–266. <https://doi.org/10.24996/ij.s.2021.SI.1.36>
- Harris, N. (2002). Collaborative planning: From theoretical foundations to practice forms. In P. Allmendinger & M. Tewdwr-Jones (Eds.), *Planning futures: New directions for planning theory* (pp. 21–43). Routledge.
- Healey, P. (2006). *Collaborative planning: Shaping places in fragmented societies* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Innes, J. E. (2004). Consensus building: Clarifications for the critics. *Planning Theory*, 3(1), 5–20. <https://doi.org/10.1177/1473095204042315>
- International Association for Public Participation. (2024). *IAP2 spectrum of public participation*. https://www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/iap2_spectrum_2024.pdf
- Lindemann, J., Alter, T. R., Stagner, F., Palacios, E., Banuna, L., & Muldoon, M. (2022). Building urban community resilience through university extension: Community engagement and the politics of knowledge. *Socio-Ecological Practice Research*, 4(4), 325–337. <https://doi.org/10.1007/s42532-022-00126-6>
- Margerum, R. D. (2002). Collaborative planning: Building consensus and building a distinct model for practice. *Journal of Planning Education and Research*, 21(3), 237–253. <https://doi.org/10.1177/0739456X0202100302>
- McGee, G. J. A. (2006). *Evaluating collaborative planning: A case study of the North Coast Land and Resource Management Plan* (M.R.M. research project no. 399). School of Resource and Environmental Management, Simon Fraser University.
- Morton, C. A. J. (2009). *Evaluating collaborative planning: A case study of the Morice Land and Resource Management Plan* [Master's project, Simon Fraser University]. Simon Fraser University Summit Research Repository.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). McGraw-Hill.

- Stanard, V., Hains, K. D., Knobloch, N. A., O’Leary, C., Reinhard, A., Hains, B. J., & Rios, M. (2021). Towards a more connected field of community development education: Encouraging community well-being through an engaged symposium. *International Journal of Community Well-Being*, 4(2), 161–179. <https://doi.org/10.1007/s42413-021-00113-x>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.
- Zanudin, K., Wikantiyoso, R., Bidin, Z. A., & Rashid, M. F. (2023). Strategic collaborative planning for urban liveability: A comparative review of metropolitan area case studies. *International Journal of Sustainable Construction Engineering and Technology*, 14(5), 37–48. <https://doi.org/10.30880/ijscet.2023.14.05.003>